

ÖRSTARISTNINGEN I NY BELYSNING

I Angarn sn, 25 km N Stockholm, i S Uppland finns en sedan 1893 (ev 1868) känd hällristning vid Örsta. Möjligen var den lokalt känd redan på 1700-talet. Den har beskrivits som en bronsåldersristning med två hästar vända mot varandra, en fyrhjulig vagn och två skeppsfigurer. Skeppen är 362 resp. 155 cm långa och hästarna dryga metern långa.

Under några sommarnätter 1978 undersöktes hällen i svepljus av oss, under en inventeringsarkeologisk undersökning av bygden, varvid nya ristningar och ristningsdetaljer framkom (fig 1). Nyfynden fotograferades av.

Den högra "hästen" visade sig vara ett drakliknande djur med vidöppet hängande käftparti motställd den vagnsdragande hingsten, som har en ganska stor hängande, rundad nos. Djuren har en bockande ställning mot varandra, som om ristaren velat föreviga en omtyckt saga under forntiden.

Hingsten har ett par remillustrationer över buken - möjligen till sadeltäcke. För övrigt är djurkropparna bl a krysstreckade och försedda med fransig man. Draken har sälliknande kropp och saknar hingstens ben och könsorgan. De skeppsliknande ristningarna under hingsten och draken har spantliknande tvärstreck och det längsta skeppet en älg/hästhuvudstäv och en böljande "svans" (lussekattformad) i aktern. Det andra skeppet har knoppfigurer på motsvarande ställen.

På en nu försvunnen bildsten från Ramsjö, Björklinge sn i Uppland från 500-talet e Kr, som troligen varit rest på en grav, finns en ryttarscen avbildad med anfallande drakliknande djur och en skeppsfigur underst. Hästen har fransig man och hängande huvud. Likheter med Örstaristningen (och i viss mån Möjbrostenen, från Hagby sn i Uppland) föreligger, men kan vara en tillfällighet. (Fig 2)

På hällen vid Örsta hittades minst en "huvudfoting" - rundel med ben och fötter (rundel 11 cm i diam) - två nästan 25 cm långa småskepp och en cirkel (5 cm i diam) med en skålgropsliknande mittpunkt över däckets på ett

av skeppen. Hällen, som sluttar mot N, är dock skadad av vittring på det parti där de nya figurerna hittades. Nivån är 20-25 m ö h och är en viktig utgångsnivå för uppletande av hällristningar, skålgropar och skärvtenshögar (bronsåldersboplatser) i S Uppland. Några områden som ligger bra till för eftersökning av hällristningar är Håtuna - Håbo-Tibble, Bro, Markim - Orkesta, S Edssjön och Färentuna - Hilleshög.

Peter Langhorst, Stockholm,

Fig 1, Örstaristningen, raä nr 62

Ingvar Skoog, Stockholm

i Angarn. Ristningsgrupperna är delvis ihopträngda. Skala ca 1:20.

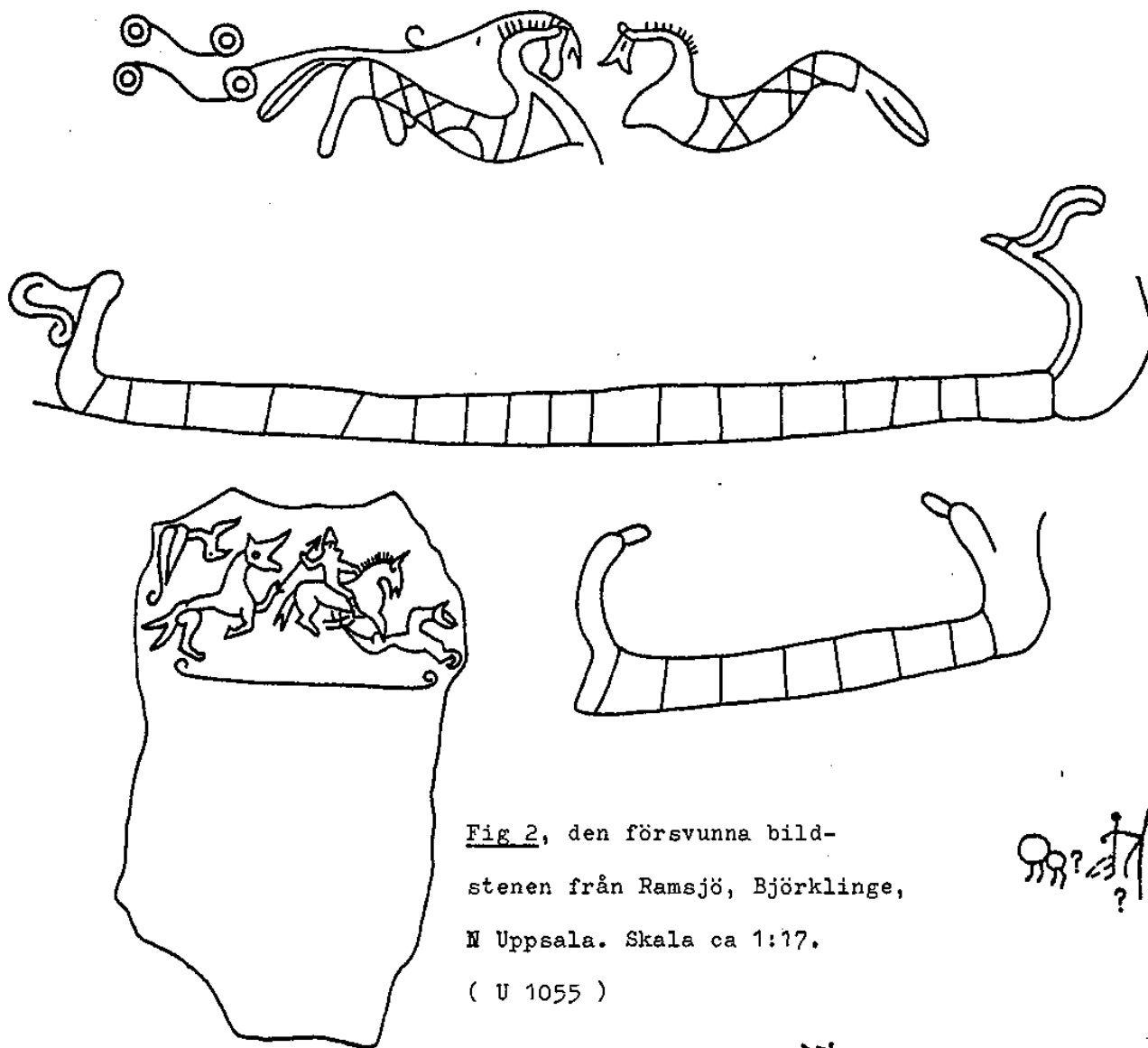

Fig 2, den försvunna bildstenen från Ramsjö, Björklinge, N Uppsala. Skala ca 1:17.

(U 1055)

Tillhör fig 1.